

Mary Evans (ur.) in Ellie Lee (ur.)

Real Bodies: A Sociological Introduction
Palgrave Macmillan, Hampshire in New
York 2002, str. 204, \$ 45.00 (ISBN:
0333947517)

Karkoli drugega, razen realno telo samo, bi bil slab uvod v zbirko esejev, ki sta jo pod naslovom *Real Bodies: A Sociological Introduction* zbrali in uredili Mary Evans (University of Kent) in Ellie Lee (University of Southampton). Zato je kar prav, da na bralca s platnic knjige zre Coplansov avtoportret, *Hands Spread on Knees*. Dvoje zgubanih rok, ki se s starčevsko težo naslanjata na utrujene kolenske vezi, pritisk na pogačici in s tem odkrita minljivost človeške kože. Realno telo je ranljivo, včasih je bolno in dojemljivo za bolečino, občasno noseče, a seveda le, če je žensko, moško je pač drugačno, drugačno tudi skozi opredelitev do spolnosti, na splošno pa je telo oblečeno in ustrezno hranjeno. In še in še bi lahko naštevati, kajti telo v pravem pomenu besede nima univerzalnih družbenih in kulturnih meja, razen svojih lastnih, torej tistih bioloških.

Knjigo sestavlja deset esejev, ki še zdaleč ne pokrivajo celotne telesne pojavnosti, a verjemite mi, da v zadostni meri reflektirajo sociološko razumevanje telesa in njegove vloge v družbi in kulturi. Selly Sheldon (Keele University) začena svoj tekst, *The Masculine Body*, s smiselno, a na nek način vseeno neprijetno ugotovitvijo, da je feministična želja po vzpostavitvi trdnega teoretskega okvira, v katerega bi bilo mogoče umestiti in z njegovo pomočjo razumeti žensko telo, povzročila v feminističnih študijah odsotnost moškega telesa, s tem pa pretirano feminizacijo telesa. Na to, da so lahko tudi moški postavljeni v položaj, ko morajo izbirati med službo in izgubo plodnosti, opozori avtorica s primerom firme Johnson Controls Inc., kjer je bil med množico tožnic tudi Donald Penney, prepričan, da ga izpostavljenost strupom na delovnem mestu lahko oropa plodnosti. Čeprav gre prav gotovo za izjemo, pa le ta vseeno nakazuje premike, počasne in negotove, na

področju razumevanja odnosa med spolom in spolnostjo k vse večjemu družbenemu konstruiranju spola.

V naslednjem prispevku, z naslovom *Sexualized Bodies*, se Kylie Stephen (University of Kent) sprehodi skozi post-strukturalistično razumevanje seksualnega telesa. Slednje je lahko opredeljeno na tri različne načine: kot biološka struktura, skozi oblike seksualnega vedenja, ter nena zadnje zaradi izvajanja specifičnih spolnih praks. Rajši kakor naturalistični pristop, avtorica v ospredje postavlja post-strukturalistično, diskurzivno metodo iskanja konstruiranja želje po spolnosti in spola znotraj okvira jezika. Tudi v naslednjem članku, *Racialized Bodies*, najdemo podobno razmišljanje, le da avtorica govori o vzpostavljanju rase in rasističnih odnosov skozi konstrukcijo človekovega telesa. Vprašanje rase, nas opozarja Sara Ahmed (Lancaster University), ni le vprašanje bioloških značilnosti samih na sebi, ampak prej družbenega procesa, v katerem so biološke značilnosti šele prepoznane kot atributi rasnega.

A kar velja za en kulturni in družbeni fenomen, nujno ne velja tudi za drugega. Na to distinkcijo nas opozarja Carol Thomas v članku *The 'Disabled' Body*. Telo, ki ne deluje na normalen način ali zgolj ne producira reprezentacij, ki štejejo kot normalne, še ni nujno invalidno in problematično. Morda je zgolj drugačno od tistega, kar od idealnega telesa pričakujemo. Družbeni konstruktivizem sicer šteje, toda le v omejenem pomenu te besede. Kakor koli že obrnete, telo, ki je na takšen ali drugačen način omejeno pri svojem delovanju, takšno ostane, četudi družbeni konstruiranosti invalidnosti odvzamete njeno razlagalno moč. Pomeni in reprezentacije, ki spremljajo takšno telo, pa so vsekakor lahko edinole družbeno konstruirani. Ali je bolečina stvar osebne konstrukcije pa je eno od vprašanih, na katerega želi odgovoriti David Morgan (University of Kent) v eseju *The Body in Pain*. Kronična bolečina, ki ji ni mogoče najti materialnega vzroka, predstavlja za sodobno medicino problem posebne vrste. Poenostavljeno povedano, težave nastanejo zato, ker se diagnoza zaradi umanjkanja materialnih dejstev zdi nemogoča, s tem pa

umanjka pomemben predpogoj za opredelitev tipa zdravljenja. Ker s stalno bolečino ni lahko živeti, se ljudje zatekajo k različnim sredstvom za njeno lajšanje. Predvsem so to zdravila, pa tudi alternativne tehnike zdravljenja pridejo prej ali slej na vrsto, običajno potem, ko odpovedo vse druge oblike. Danes je ljudi, ki bolehalo za kronično obliko bolečine žal že toliko, da lahko govorimo o pravi pravcati kulturi, utemeljeni na bolečini in tehnikah njenega zdravljenja.

Otrokovo telo vsekakor spada med telesa tiste vrste, za katere pravimo, da so po naravi bolj občutljiva. Vendar hkrati tudi vemo, da so mlada telesa še posebej nadzorovana in tudi kaznovana v času socializacije. Na ta paradoks nas opozarja Jo Bridgeman v *The Child's Body*. Starši so tisti, ki naj poskrbijo za ustrezen tretma nadzora mladega telesa, pri čemer se otrokovo telo razume kot telo s potenciali, ki se bodo morda aktivirali v prihodnosti, in ne zgolj kot obstoječe otrokovo telo tukaj in sedaj. V večini primerov starši izvršujejo svojo dolžnost znotraj okvirov kulturno in družbeno sprejemljivega nadzora. Celo po smrti otroka so le redkokdaj, brez kakršnih koli moralnih zadržkov in racionalnih opravičil, pripravljeni dovoliti poseg v otrokovo telo, pa čeprav izključno v medicinske namene. A ker država starševski presoji nikdar ne zaupa preveč, premnogokrat na žalost upravičeno, si pridržuje pravico, da poseže v starševsko pravico do vzgoje krhkih mladih teles, seveda na podlagi zakonskih določil, s katerimi poskuša otrokovo telo zaščititi.

Ellie Lee in Emily Jackson (London School of Economics) pa sta se lotili teme, ki bi na nek način pravzaprav sodila pred poglavje o otrokovem telesu. Naslov njunege eseja je *The Pregnant Body*. Toda, če pomislimo natančneje, se v razpravi o nosečem telesu do skrajnosti zaostri vprašanje razmerja, ki nam je bilo predstavljalo že v prejšnjem poglavju. Gre za razmerje med otrokovim telesom in pa telesom bodoče matere. Verjetno se tu najbolj srdite razprave vrtijo okrog vprašanja, povezanega z abortusom: do kdaj in v katerih primerih je etično še sprejemljivo upoštevati pravico žensk, da same odločajo o splavu in s tem o svojem telesu. Medicinska stroka igra tu

zelo pomembno posredniško vlogo. Predvsem kot institucija, ki s stališča materialnega ali otrokovega zdravja, včasih pa tudi preživetja, lahko opraviči nekatere posege v žensko telo. Vedno sicer ni bilo tako, saj je na primer za srednji vek veljalo, da imajo edinole ženske pravico nadzirati noseče telo. Z nastopom moderne dobe pa so se stvari obrnile. Ženske so izgubile nadzor nad svojim telesom, nadzorniki pa so tako postali moški ...

Oblečeno telo in njegovo oblačenje, v okviru slednjega lahko včasih z užitkom spregovorimo besedo ali dve tudi o njegovem slačenju, teoretsko gledano spada v kategorijo odnosa telo - kulturni predmet. Odnos med telesom in obleko se razteza od visoke stopnje intimnosti do malo manjše stopnje intimnosti. In kot pravi Joanne Entwistle (University of Essex) v prispevku z naslovom *The Dressed Body*, sta telo in oblačilo v pravcatem dialektičnem razmerju. Obleči telo pomeni, transformirati fizično telo v socialno telo. Osebnostno konstruiranje tovrstnega socialnega telesa resda omogoča posamezniku nešteto trenutkov hedonističnega užitka, a hkrati ne smemo prezreti dejstva, da je že sama izbira oblačila lahko stresno početje, kaj šele, če se njegova izbira dejansko izkaže za napačno.

Telo pa tudi hranimo, saj je neprestano lačno. Janet Sayers (University of Kent) se v *Feeding the Body* osredotoča predvsem na stanje pomanjkanja in stanje preobilja v procesu prehranjevanja telesa. Ne glede na ves tehnološki napredek pri pridelavi hrane, je njeno pomanjkanje v večini nerazvitih držav tretjega sveta še vedno kruta realnost. Razlogi so lahko politične, ekonomske ali pa preprosto kulturne narave. Na primer, moški potomci so v Indiji pogosto dlje časa dojeni, kot deklince, menda zato, ker so mnogo bolj zaželeni, kar narekujejo prevladujoče patriarhalne kulture. Zahodni razviti del sveta kaže povsem drugačno sliko. Čeprav vse kulture, ne glede na stopnjo obilja, ki ga premorejo, razvijejo takšno ali drugačno strategijo nihanja med konzumiranjem hrane in njegovim zavračanjem, pa je ravno zahodni razviti svet tisti, ki je prignal stvar do absurda. V zadnjem času lahko zasledimo, da se bulimija in anoreksija sicer

vse bolj širita tudi med moško populacijo, a ženske so še vedno najbolj na udaru. Je že res, da so mlada dekleta bolj nagnjena k sledenju lepotnemu kanonu zahodne civilizacije kot fantje. Vsaj zaenkrat. A res je najbrž res tudi to, da so ženske v družbi še vedno podrejeni spol, ki svojo socialno zapostavljenost lahko manifestira ter se ji s tem hkrati tudi upira, le na tako zelo radikalen način, ki je na žalost za preštevilne ženske edini način.

Zadnje poglavje, *The Ageing Body*, je napisala Hazel Biggs (University of Keel). V njem sistematično obdeluje nekatere dimenzije staranega telesa. Morda je predvsem pomembno opozoriti, da se obdobju staranja danes posveča več časa in prostora kot nekdanj. Razlog je precej preprost in se skriva v nekaterih strukturnih spremembah. Moderne zahodne družbe postajajo stare družbe. Vse večji je delež starejših ljudi, ki so že zaključili svojo poklicno pot in sedaj uživajo sadove svojega preteklega dela. Pri tem nastopi le ena težava. Vse manj je namreč mladih, ki lahko s svojim delom prispevajo k izvajanju družbene pogodbe. Hkrati pa je medicinska veda v zadnjem desetletju tako zelo napredovala, da lahko občutno podaljša življenjsko dobo posameznika, kar pa hkrati pomeni vse večji pritisk na zdravstveno blagajno. Pod takšnimi ali drugačnimi pritiski se guba koža družbe, kar nas zopet privede k Koplansovemu avtoportretu in h knjigi kot celoti. Knjigo velja pohvaliti, vendar le znotraj okvirov, ki jih postavlja njen podnaslov. Knjiga je prijeten uvod v sociološko razpravo o družbenih in kulturnih dimenzijah telesa, skozi katerega lahko bralec elegantno zdrzne v enem samem popoldnevu. In če so bralčeva pričakovanja identična zgoraj zapisanim, potem prav gotovo ne more biti razočaran. Za kaj več bo moral bralec poseči po nekolicini bolj zahtevni literaturi.